

הצעה למערכי שיעור למורי היסטוריה בחט"ע

הקדמה:

ארגון "עדות 710" הינו ארגון התנדבותי של אנשי קולנוע וטלוויזיה, היסטוריונים, אנשי טיפול ומחקר, שמיד לאחר אירוע 7.10 התארגנו על מנת ליצור מאגר עדויות של אנשים שחוו את אירועי 7.10 כתושבי העוטף, החוגגים במסיבות ברעים, כוחות הביטחון וההצלה, תקשורת ועוד. המיזם מבקש להציג את ריבוי נקודות המבט ודרכי ההתבוננות בהתרחשויות ההיסטוריות, כחלק מגישה תיעודית וטיפולית הרואה בכל סיפור כראוי להיות מסופר ולהישמע. התפיסה של אנשי "עדות 710" רואים חשיבות ראשונה במעלה לעדים עצמם. השיעור שלפניכם מבוסס על עדויות קצרות הערוכות מתוך הראיונות הארוכים שמתנדבי "עדות 710" ערכו החל מחודש אוקטובר 2023 ועד היום. לפניכם שני צירים מרכזיים להעברת שיעור בן 45 דקות במהלך הימים הסמוכים ל-7.10.2024.

שיעור ראשון: עדים מקשרים לאירועים היסטוריים

מטרות השיעור:

- היכרות ראשונית עם מגוון נקודות מבט בנוגע לאירועי 7.10.
- הבלטת זיקות בין סיפורים היסטוריים לבין אירועי 7.10 (תוך הדגשת קווי הדמיון והשוני).
- התנסות בעבודה עם עדויות כמקורות מידע המשקפים הלכי רוח ותפיסות עולם.

שאלות מוקד: כיצד הקישור של 7.10 לאירועים היסטוריים שונים מאיר את מאורעות היום מזוויות שונות?

מהלך השיעור:

אנחנו נמצאים היום במרחק שנה מה-7 באוקטובר. אפשר לדון באירוע המשמעותי שחוונו בטקסים, בשיעורי חינוך ועוד, אולם חשוב לנו לעסוק באירוע גם במסגרת שיעור ההיסטוריה. **מהם הקשיים שיש לנו כהיסטוריונים בציון יום השנה?**

- המלחמה עדיין לא הסתיימה
- היעדר פרספקטיבה
- מעורבות אישית בתוך האירועים

אולם למרות קשיים אלה, ואולי דווקא בגללם – חשוב לנו להתייחס ל-7.10 גם בשיעור שלנו. ולכן נעשה זאת על פי המקובל בדיסציפלינה שלנו – עיסוק בהיסטוריה.

על מנת לעשות זאת ניעזר היום במבחר עדויות של מיזם הנקרא "עדות 710" – מיזם התנדבותי שלי אנשי קולנוע וטלוויזיה, היסטוריונים, אנשי טיפול ומחקר שלקחו על עצמם להגיע לאנשים שחוו את 7.10 ולראיין אותם לצורך הכנת מאגר ראיונות שישמש אותנו בהווה ובעתיד.

המיזם הזמין את האנשים שחוו את 7.10 לספר את הסיפור שלהם, ויצר מאגר של עדויות ארוכות, אולם על מנת להנגיש את הסיפורים לציבור – מכל עדות יצרו גם תקציר של 4-6 דקות הלקוחות מתוך העדות הארוכה. חשוב להדגיש שהעדים בחרו להתראיין, אישרו את העדויות ואף את השימוש בעדויות שלהם במסגרת שיעור זה.

כפי שראינו בברור במאגר של "עדות 710" - אנשים שחוו את האירועים נזכרו באירועים היסטוריים – קודמים, ובחרו להדגיש אותם בעדותם.

צפייה משותפת בעדות אחת – מומלץ להשתמש בעדותו של [ניסן דה קלו](#), סגן הרבש"צ של נחל עוז (אפשר בהחלט לבחור בעדות אחרת מהמוצע ברשימת הדוגמאות).

ניסן היה יד ימינו של הרבש"צ (אחראי הביטחון של הקיבוץ), אילן פיורנטינו ז"ל, שנרצח בשעות הבוקר המוקדמות, ולמעשה ניסן היה אחראי על ההגנה על קיבוץ נחל עוז, הקיבוץ שהבתים שלו הם הסמוכים ביותר לגדר רצועת עזה (כ-800 מטרים).

שאלות לצפייה הכיתתית:

- **לאיזה אירוע היסטורי העד משווה את מה שאירע לו במהלך 7.10?**
- **לפי מה שמספר העד, במה דומה האירוע ההיסטורי למצב שנתקל בו ב-7.10?**
- **שערו מה תרם האירוע ההיסטורי לדובר במהלך 7.10?**

לאחר הצפייה:

ניסן דה קלו בחר להשוות את מה שקרה לו כסגן הרבש"צ לקרב בהתרחש ברמת הגולן במהלך מלחמת יום כיפור (1973). הוא נזכר ב"כוח צביקה" של סרן צביקה גרינגולד, מפקד טנק בחטיבה 188, ועל התנהלותו זכה בעיטור הגבורה.

צביקה גרינגולד נלחם בקרב בסמוך למחנה נפח ברמת הגולן. הכוח שהיה איתו מנה שני טנקים, מתוכם רק אחד היה תקין ואילו השני עם תקלה. מנגד נצבו 60 טנקים סורים. צביקה בחר לנקוט באסטרטגיה בה בכל פעם הגיע לעמדת ירי וירה ממנה, ולאחר מכן עבר לעמדה אחרת על מנת ליצור אשליה שיש כוחות רבים. סיפורו של גרינגולד הפך למיתוס של סיפור גבורה על לוחם שעמד לבדו מול כוחות האויב ויכול להם, (בהמשך מהימנותו של הסיפור עמדה לביקורת).

לעדונו של צביקה גרינגולד בפני ועדת החקירה של המלחמה: https://archive.kippur-center.org/agranat-commission-testimonies/1975-383-69_s10.pdf

דיון משותף לאחר הצפייה:

- **מה היה דומה בין הקרב שהתנהל ב-1973 לבין המצב שבו נמצא ניסן דה קלו ב-7.10?**
[כוח קטן מול כוח גדול, אסטרטגיה – ליצור הטעייה מכוונת, הצלחה בהחזקה ממושכת ולכאורה חסרת סיכוי].
- **מה היה שונה בין הקרב שהתנהל ב-1973 לבין המצב שבו נמצא ניסן דה קלו ב-7.10?**
[חיילים לעומת אזרחים, טנקים לעומת רכב, ישוב לעומת שדה קרב ועוד].
- **מה ההשראה שקיבל ניסן דה קלו מ"כוח צביקה"?**

התנסות בצפייה עצמאית:

חלוקת הכיתה לצוותים, כאשר כל צוות מקבל/בוחר לעסוק באחת מהעדויות הנבחרות.

השאלות המנחות:

1. **מיהו העד? מה שמו, היכן היה ב-7.10, פרט נוסף שלדעתכם חשוב כדי להבין את העדות.**
2. **מהו האירוע ההיסטורי שהדובר ת מזכיר. ה בעדותו.ה?**
3. **ערכו תחקיר ראשוני על האירוע המוזכר – מתי והיכן התרחש האירוע, מה התרחש באירוע.**
4. **במה דומה המצב שהיה ב-7.10 למה שהיה באירוע ההיסטורי שהעד.ה הזכיר.ה?**
5. **במה המצב שהיה ב-7.10 היה שונה ממה שהיה באירוע ההיסטורי שהעד.ה הזכיר.ה?**
6. **שערו מדוע, לדעתכם, העד.ה נזכר.ה דווקא באותו האירוע?**
7. **אתגר: מה התרומה של האירוע ההיסטורי לאופן שבו העד.ה מבינה את האירועים או לעשייה של העד.ה ב-7.10 ובימים שלאחר מכן?**

קישור	אירוע היסטורי	ע.ד.ה
https://www.youtube.com/watch?v=lG_g3YOpQz8	רצח רויעי רוטברג (1956)	שראלה שמרון
https://www.youtube.com/watch?v=vKUZRdjd8TA	שואה (בדגש על חווית הפליטות)	זיוה לשצינסקי
https://youtu.be/VbXmkGIAjDE?si=7qG4RMTUgGqw8ezi	מבצע אנטבה (1976)	מרלן מוסקוביץ
https://www.youtube.com/watch?v=u9kWUN66hJ0	מלחמת יום כיפור (1973)	זהבה ועקנין

הקבוצות ישתפו בתוצאות התחקירים שערכו.

דיון:

- מה משותף לאירועים ההיסטוריים השונים שהעדים בחרו להזכיר?
- כיצד האירועים שהוזכרו תרמו לאנשים שחוו את 7.10 להתמודד עם מה שאירע להם באותו היום?
- מדוע אירוע אחד עשוי להזכיר אירועים שונים לאנשים שונים?
- כיצד הקשר של 7.10 לאירועים היסטוריים שונים מאיר את מאורעות היום מזוויות שונות?
- כיצד האירועים ההיסטוריים שחוונו או שלמדנו עליהם משפיעים על האופן שבו אנחנו תופסים את מציאות החיים שלנו עצמנו?
- שערו, כיצד לדעתכם, אירועי 7.10 ייחרטו בזיכרונכם, וכיצד יוכלו לשמש אתכם בשנים הבאות?

בסיום הדיון אפשר להשתמש בציטוט מתוך העדות של ניסן דה קלו :

מתוך העדות המלאה : 01:15:35

<https://youtu.be/3ztINOayWto?si=Jak4oThwjQ06nr8L&t=4533>

"אני מבין, וזו גם הסיבה שאני יושב כאן. ב-7.10 אני הפסקתי להיות בן אדם פרטי, ואני הפכתי להיות חלק מההיסטוריה של מדינת ישראל ושל נחל עוז בפרט, ושיש לי סיפור שצריך להיאמר וצריך להיות מתועד וצריך להיכתב, כי בסופו של דבר אני אני מאוד אוהב היסטוריה והיסטוריה צבאית, וחייתי על הסיפורים של מלחמת יום כיפור ומלחמת ששת הימים והם גם בתוך תמונת הקרב של 7.10 הם היו נוכחים מאוד, כי שאבתי טקטיקות ממלחמת יום כיפור. [...] אני מקווה שעוד חמישים שנה לא נצטרך לעמוד מול שבר כזה, אבל אם עוד 50 שנה איזה מפקד, קצין או מישהו ייקח משהו ממה שאמרתי ומהחלטות שלקחתי, שאני חשוב שהיו נכונות באותו היום ויוכל עשות מהם משהו טוב – אז אני עשיתי את שלי, לפחות בזה עשיתי משהו".

הצעה לשיעור שני: עבודה באמצעות עדויות

מטרות השיעור:

- היכרות ראשונית עם מגוון נקודות מבט בנוגע לאירועי 7.10.
- התנסות בעבודה עם עדויות כמקורות מידע.
- עמידה על יתרונות וחסרונות בעבודה עם עדויות.

שאלת מוקד: כיצד עדויות עשויות לסייע להבין את האירוע ההיסטורי שחוינו?
מהלך השיעור:

אנחנו נמצאים היום במרחק שנה מ-7.10.2023. אפשר לדון באירוע המשמעותי שחוינו בטקסים, בשיעורי חינוך ועוד, אולם חשוב לנו לעסוק באירוע גם במסגרת שיעור ההיסטוריה.

מהם הקשיים שיש לנו כהיסטוריונים בציון יום השנה?

- המלחמה עדיין לא הסתיימה,
- היעדר פרספקטיבה
- מעורבות אישית בתוך האירועים.

אולם למרות קשיים אלה, ואולי דווקא בגללם – חשוב לנו להתייחס ל-7.10 גם בשיעור שלנו. ולכן נעשה זאת על פי המקובל בדיסציפלינה שלנו – עיסוק בהיסטוריה.

אילו כלים יהיו להיסטוריונים בעתיד כדי ללמוד על היום שכולנו חוינו?

- תצלומים
- סרטונים
- כתבות בעיתונות הכתובה והמצולמת
- תכתובות וואטסאפ ורשתות חברתיות
- עדויות

מה לדעתכם יהיה אפשר ללמוד מכל אחד מסוגי המקורות?

- עובדות ופרטים היסטוריים
- מחשבות ותחושות של אנשים שחו
- לוחמה פסיכולוגית

על מנת לעשות זאת ניעזר היום במבחר עדויות של מיזם הנקרא "עדות 710" – מיזם התנדבותי שלי אנשי קולנוע וטלוויזיה, היסטוריונים, אנשי טיפול ומחקר שלקחו על עצמם להגיע לאנשים שחו את ה-7 באוקטובר ולראיין אותם לצורך הכנת מאגר ראיונות שישמש אותנו בהווה ובעתיד.

המיזם הזמין את האנשים שחו את ה-7 באוקטובר לספר את הסיפור שלהם, ויצר מאגר של עדויות ארוכות, אולם על מנת להנגיש את הסיפורים לציבור – מכל עדות יצרו גם תקציר של 4-6 דקות הלקוחות מתוך העדות הארוכה.

מה אפשר ללמוד על 7.10 מעדויות של אנשים?

המלצה לעשות בכיתה מודלינג על אחת מהעדויות המוצעות (בהתאם לשיקול הדעת של המורה), ולאחר מכן להתחלק לקבוצות או למידה עצמאית.

שאלות מנחות לצפייה הכיתתית ולאחר מכן לצפייה העצמאית :

1. מה המידע שאנחנו יודעים על העד.ה? (מקום מגורים, גיל, מצב משפחתי, רקע ביוגרפי ועוד).
2. אילו פרטים היסטוריים אפשר להפיק מהעדות?
3. אילו מחשבות ותחושות אפשר להסיק מהעדות?
4. מה היה מקור הכוח שסייע לעד.ה לשרוד את 7.10?
5. אילו שאלות הייתם רוצים לשאול את העד.ה שצפיתם בה?

שם העד.ה	פרטים מרכזיים	קישור
ענבל כספי	אשת חינוך שהיא חברת כיתת כוננות, שפעלה להגנת הקיבוץ.	https://www.youtube.com/watch?v=2n3QNzVCvXE
ניקיטה סומרוב	בחור המתאר שהות בממ"ד והגנה על בן צעיר, בשעה שיתר בני המשפחה המורחבת ברחבי הקיבוץ המותקף או במסיבה ברעים.	https://www.youtube.com/watch?v=IlqBnWVi0j8
עפרי אלטמן	בחורה ששרדה את נובה. מתארת את ההישרדות וגם את המפגש עם המצילים במושב פטיש ביניהם ילדה.	https://www.youtube.com/watch?v=5W9nowteKpY
עומר כהן	איש חינוך ומורה להיסטוריה, המתאר את ההתמודדות בקיבוץ שהותקף בשעה שילדיו נמצאו ב-7.10 בבית הסבים באופקים.	https://www.youtube.com/watch?v=D8hTe6JDu90
אביטל שינדלר	אישה דתיה המתארת התמודדות משפחתית עם פציעת אב המשפחה.	https://www.youtube.com/watch?v=LI SAmpwSfc
מרסלו אוליקי	חקלאי ותיק המתאר את הפגיעה ברפת, את פתיחת הלחימה, ואת השיקום של הענפים החקלאיים.	https://www.youtube.com/watch?v=y9SZLLhuPDE
שראלה שמרון	חברת משק ותיקה ששהתה בממ"ד לבד, ומקשרת את 7.10 לרצח רועי רוטברג ביום חתונתה.	https://www.youtube.com/watch?v=IG_g3YOpQz8
זוהר חוברה	איש רפואה שמתאר כיצד נדרש לקבוע את מותו של בנו, ולהודיע למשפחה.	https://www.youtube.com/watch?v=8uNH-foypVw
יוסף אזיאדנה	תושב רהט שסייע בחילוץ חוגגים מהמסיבה ברעים.	https://www.youtube.com/watch?v=h0Lae9uTHxc
שחף מושקוביץ	צעירה ששהתה בממד לבדה. מתארת את המפגש עם החיילים המשחררים ואת הענקת שרשרת שתגן עליהם. (המשחרר, יהונתן דויטש, נפל בפיגוע ב-11.8.2024)	https://www.youtube.com/watch?v=8qxzpJgyQA0
הרב שחר בוצחק	רב מאופקים המשתייך לכיתת כוננות. מתאר את היציאה ללחימה.	https://www.youtube.com/watch?v=ihw2ATtrJig

הקבוצות משתפות בעדויות שצפו בהן.

דיון לאחר התנסות:

- מהן התובנות והתחושות שלכם מהצפייה בעדויות השונות?
- אילו פרטים יוכלו ללמוד היסטוריונים שיחקרו את הנושא עוד 50 שנה?
- איזו מבין העדויות עוררה עניין והזדהות? לדעתכם, מה גורם לכך?
- באילו עדויות יותר מעניין אותנו לצפות – מי שדומים לנו או שקשורים אלינו, או שמא דווקא במי ששונים מאיתנו? לדעתכם, מה גורם לכך?
- לדעתכם, מה גורם לאנשים לרצות להתראיין?
- לדעתכם, מה גורם לאנשים לצפות בעדויות?
- לדעתכם, מהי החשיבות של איסוף העדויות האישיות לטווח הקצר ולטווח הארוך?
- מה החשיבות האישית, הקהילתית, הלאומית והאוניברסלית של אוסף העדויות הללו?

הרחבה (אם יש זמן): מה היתרונות והחסרונות בלימוד היסטוריה מעדויות? (הצעות לתשובות אפשריות. כמובן שיש היבטים נוספים)

יתרונות	חסרונות
מאפשר להזדהות עם הסיפור האישי	משקף נקודת מבט מסוימת
ממחיש פרטים ועובדות	עשוי להיות מוטעה ואף מוטעה
מאפשר להבין את התקופה	תלויה מאוד בהקשר שבו העדות ניתנה

לדעתכם, כיצד עדויות עשויות לסייע לנו להבין את האירוע ההיסטורי חסר התקדים שכולנו חוינו? דווקא לאור ההיקפים הגדולים של הנפגעים ושל התוצאות קשה לנו לתפוס מה אירע ב-7.10. אחת מהדרכים החשובות לעשות זאת – לחשוב על סיפורים אישיים ואנושיים.

הצעה לפעילות יצירתית:

כל אחת ואחד מאיתנו חווה את 7.10 בדרך שונה.

כתבו או צלמו את העדות שלכם - מה אתם זוכרים שקרה לכם עצמכם במהלך 7.10.